

O'ZBEKISTONDA TARJIMONLAR TAYYORLASH TARIXI VA TARJIMASHUNOSLIKKA YANGICHA YONDASHUV

*Tursunov Bexzodbek Baxodirovich, Andijon qishloq xo'jaligi va
agrotexnologiyalar instituti "Gumanitar fanlar" kafedrasida
dotsenti (PhD)*

HISTORY OF TRAINING OF TRANSLATORS IN UZBEKISTAN AND A NEW APPROACH TO TRANSLATION

*Tursunov Bekhzodbek Bakhodirovich, associate professor (PhD)
of the "Humanities" department of the Andijan Institute of
Agriculture and Agro-Technology*

ИСТОРИЯ ПОДГОТОВКИ ПЕРЕВОДЧИКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ И НОВЫЙ ПОДХОД К ПЕРЕВОДУ

*Турсунов Бехзодбек Баходирович, доцент кафедры
«Гуманитарные науки» Андижанского института
сельского хозяйства и агротехнологий, (PhD)*

<https://orcid.org/0009-0000-3157-0506>

e-mail:
behzod.tursunov.88@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda tarjimashunoslik tarixi yoritilgan. Unda mutafakkirlarning islom madaniyatiga qo'shgan ulkan hissasi o'ziga xos tarjima maktabi va turli ikki tilli lug'atlarning yaratilishi uchun asos bo'lib xizmat qilgani hamda mustaqillikka erishgach, tarjimashunoslik faoliyati yangi bosqichga o'tgani ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: tarjima, tarix, jahon, adabiyot, tilshunoslik, kitob, yunon, lotin, arab, fors, lug'at.

Abstract: This article covers the history of translation studies in Uzbekistan. It was noted that the great contribution of thinkers to Islamic culture served as the basis for the creation of a unique school of translation and various bilingual dictionaries, and that after independence, the activity of translation studies entered a new stage.

Key words: translation, history, world, literature, linguistics, book, Greek, Latin, Arabic, Persian, dictionary.

Аннотация: В данной статье рассматривается история переводоведения в Узбекистане. Было отмечено, что большой вклад мыслителей в исламскую культуру послужил основой для создания уникальной школы перевода и различных двуязычных словарей, а после обретения независимости деятельность переводоведения вышла на новый этап.

Ключевые слова: перевод, история, мир, литература, лингвистика, книга, греческий, латинский, арабский, персидский, словарь.

KIRISH. Kishi qanchalik ko‘p tilni bilsa, jahondagi millatlar, elatlar hayoti, madaniyati, turmush tarzi bilan yaqindan tanishadi, xuddi shuningdek, dunyoga o‘zbek millatining qadriyatlarini, boy madaniy merosi, madaniyati va bugungi yutuqlarini ham olib chiqa oladi. Xorijiy tillardagi durdona asarlarni, shuningdek, o‘zbek adiblarining ham ko‘plab bebaho asarlarini xorijiy tillarga tarjima qiluvchi malakali mutaxassislarni tayyorlashda hozirga qadar respublikadagi oliy o‘quv yurtlarida tarjima nazariyasi va amaliyoti fanidan foydalanib kelingan bo‘lsa, endilikda uning zamon talablariga mos keladigan yangi avlodini yaratish va nashr ettirish ehtiyoji yuzaga keldi. Mustaqillik intellektual soha kishilariga jahon maydoniga mustaqil subyekt sifatida chiqish, suveren davlat sifatida xorijiy mamlakatlar ilmiy, madaniy va badiiy merosidan manfaatlarimizga munosib keladigan va ma’naviyatimizni boyitadigan asarlarni o‘z tilimizga o‘girish imkonini berdi. Bu, tabiiyki, ham imkoniyat, ham mas’uliyat, izchil ijodiy mehnatdir [1].

Tarjima inson faoliyatining eng qadimiy turlaridan biri bo‘lib, turli tilli xalqlarning muloqotini amalga oshirishga yo‘naltirilgan, u tufayli biz jamiyat taraqqiyoti tarixining barcha tafsilotlarini ochiq-oydin tasavvur etamiz. Uzoq tarixga va o‘ziga xos rivojlanish bosqichlariga ega tarjimonlik faoliyati faqat XX asrga kelib alohida fan, tilshunoslik bilimlarining bir sohasi sifatida shakllantirildi. Bu davrda tarjimashunoslik borasida amalga oshirilgan ilmiy ishlarning, yaratilgan tarjima maktablarining mantiqiy davomi XXI asrda ham o‘z samarasini ko‘rsatmoqda[2]. Shu boisdan ham, mustaqillik yillarida o‘tmishdan qolgan boy yozma merosni saqlash, o‘rganish va uni turli tillardan tarjima qilishga qaratilgan ishlar kuchaytirilib, tarjimashunoslik va tarjima faoliyatiga, shu sohada mutaxassislar tayyorlashga bo‘lgan e’tibor davlat darajasiga ko‘tarilgan. Jahon tajribalari bunday mutaxassislarni tayyorlashda qo‘l keladi, vaqtni tejash va boshqa mamlakatlarda qo‘lga kiritilgan yutuqlarni ilmiy o‘rganish o‘z milliy qadriyatlarimizga ega bo‘lishni jadallashtirish imkonini beradi. Bu ishlarning xalqimiz ijtimoiy hamda ma’naviy hayotidagi o‘rni va ahamiyatini hisobga olib, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 2017-yil 24-maydagi “Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ‘ib qilish

tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari” to‘g‘risidagi PQ-2995-son qarorida[3] mazkur yo‘nalishlarning kelajakdagi rivojini, shuningdek tarjima ishlari samaradorligini ta’minlashga qaratilgan qator vazifalar belgilab berildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD.

Mustaqillikka qadar bo‘lgan davr tadqiqotlari mavzusi, asosan, Sharq mamlakatlaridagi milliy ozodlik harakatlari hamda madaniy jarayonlar bilan cheklangan bo‘lsa, mustaqillik yillarida bu mamlakatlardagi siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jarayonlar o‘zaro bog‘liqlikda va yangicha talqinda ko‘rsatila boshladi[4]. SH.Karimov, G‘.Salomov, G‘.Rahimov, M.Xolbekov, M.Bakaeva, A.Abduazizov, SH.Dolimovlar yurtimizda tarjimachilik borasida ulkan ishlarni amalga oshirdilar, tarjimonlik nazariyasining o‘ziga xos uslubini yaratdilar. Bu tadqiqotlarning mahsuli sifatida o‘nlab monografiya, ilmiy maqola va risolalar chop etildi[5]. Mustaqillik sharofati bilan jahon adabiyoti namunalarini chop etadigan minbar –“Jahon adabiyoti” jurnaliga ega bo‘lindi. O‘n yildan ziyodroq vaqt mobaynida adabiy nashrning 100 dan ortiq soni adabiyot ixlosmandlari qo‘liga tegdi. Faqat nemis adabiyoti namoyandalaridan 15dan ortiq muallifning nasriy va nazmiy asarlari chop etildi. Shuningdek, taniqli tilshunos va tarjimashunos olimlardan J.Bo‘ronov, E.Aznaurova, Q.Musayevlarning darslik va monografiyalari, N.Komilov, M.Sulaymonov, R.Fayzullaeva, YA.Egamova, I.Mirzayevlarning dissertatsiya va maqolalarida tarjimaning o‘ziga xos xususiyati haqida ba’zi fikrlar davom ettirildi.

MUHOKAMA. Shu zamindan yetishib chiqqan yuzlab ulamo va mutafakkirlarning islom madaniyatiga qo‘shgan ulkan hissasi o‘ziga xos tarjima maktabi va turli ikki tilli lug‘atlarning yaratilishi uchun asos bo‘lib xizmat qilgan. Eng birinchi arabcha-o‘zbekcha lug‘at Mahmud az-Zamaxshariyning “Asos ul-balog‘a” va “Muqaddamat ul-adab” lug‘atlari hisoblanadi[6]. XIII asrda “At-tuhfat ul-zakiyyati fil-lug‘ati turkiya” nomli turkiy tillarning izohli lug‘ati yaratilgan. XV asrda Tole Imoniy Xiraviyning “Badoiy ul-lug‘at” nomli o‘zbekcha-forscha lug‘ati yozilgan. Alisher Navoiyning ikki lug‘ati – “Muhokamat ul-lug‘atayn” va “Sab‘at abhur” juda mashhur. “Abushqa” XVI asrda yaratilgan. Mirza Maxdixon qalamiga mansub “Sangloh” XVIII asrda, Yoqub Chingiyning

“Kelurnoma” lug‘ati XVII asrda yaratilgan. Muhammad Rizo Xoksoning “Muntaxab ut-lug‘at” asari XVIII asrda, Sulaymon Buxoriyning qiyosiy turkiy lug‘ati bo‘lgan “Lug‘ati chig‘atoyiy va turki usmoni” asari XIX asrda yozilgan.

Tarjima haqida ilk nazariy fikrlar dastlab qadim Rimda yuzaga kelgan edi. Yunon va lotin tillarini mukammal bilgan Aristotel, Sitseron va Goratsiy tarjima jarayonida so‘z ketidan quvish yaramaydi, ularning ma‘no ifodalarini avval tarozida o‘lchab, keyin tarjima qilish ma‘qul, degan fikrni bildirganlar. Keyinchalik Italiyada Bartolomeo va Manetti, Fransiyada dyu Belle va Malerb, Angliyada Bekon va Drayden, Germaniyada Gyote va Gumboldt, Rossiyada Lomonosov va Sumarokov tarjima xususida o‘z nazariy tushunchalarini bildirib o‘tganlar. Tarjima nazariyasi xususida aytilgan fikrlar ham shu yo‘sinda umumiy ma‘noga ega bo‘lgan. Tarjima nazariyasiga bag‘ishlangan ilk tadqiqotlar ta‘kidlab o‘tilganidek, XX asrning yigirmanchi yillarida yuzaga kela boshladi[7].

Bu davrda tarjima nazariyasi borasida amalga oshirilgan ilmiy tadqiqot ishlarini tahlil qilar ekanmiz, Rossiya, Yevropa, O‘zbekiston va boshqa davlatlarda yaratilgan ilmiy maktablar, olib borilgan tarjima ishlari diqqatga sazovor. Jumladan, ingliz tarjimashunoslari T.Sevori, J.Ketford tadqiqotlari e‘tiborga loyiq. Masalan, zamonaviy tarjimashunoslikning shakllanishiga hissa qo‘shgan ingliz tarjimashunosi J.Ketfordning “Tarjimashunoslikning til nazariyasi” tadqiqoti muhim o‘rin tutadi.

XX asr o‘rtalarida II jahon urushi sababli bo‘lib o‘tgan global o‘zgarishlar, fan va texnikaning rivojlanishi, xalqaro aloqalarning jadallashuvi ko‘pgina sotsiologiyistik omillar tarjima faoliyatining fan sifatida rivojlanishiga turtki bo‘ldi. O‘zbek tarjima maktabining eng taraqqiy etgan davri o‘tgan XX asrning ikkinchi yarmiga to‘g‘ri keladi. Aynan mana shu davrda o‘zbek tarjima maktabi va o‘zbek tarjimashunosligining bosh tamoyillari, uslubi, bosh yo‘nalishlari fan sifatida shakllantirildi. Bir qator tarjimashunoslar hamda tarjimonlar adabiyot sahnasiga kirib keldi. Bu davrda rus tilidan yoki rus tili vositasida qilingan tarjimalarning o‘zbek madaniyati taraqqiyotidagi mavqeyi juda kuchli bo‘lgan. Chunki bu davrda rus tili o‘zbek adabiyoti madaniyatini jahon adabiyoti bilan ulab turgan ko‘priq rolini o‘ynagan[8]. Bu davrda ingliz

adabiyotining eng mashhur asarlari tarjima qilindi. Bu harakatlar ortida kitobxonni taraqqiyparvar adabiyot namunalari bilan tanishtirish istagi yotadi. Ammo bu harakat tabiiy rivojlanmadi, balki ma‘lum rejalar asosida olib borildi va o‘z tarixiy rivojiga ko‘ra murakkab jarayon bo‘ldi. Unda tarjimalarning keng olib borilishi bilan bir qatorda, tarjimonlarning qatag‘on qilinishi, asar tanlashida ular uchun erkinlikning yo‘qligi, faqat “yuqoridan”, ya‘ni partiyaviy organlar tomonidan tasdiqlangan asarlarning maxsus tarjimalari amalga oshirilishi kabi o‘ziga xosliklar mavjud edi. Sobiq ittifoq sharoitida qaysi tildan tarjima qilish hamma vaqt ham ijodkorlar ixtiyorida bo‘lmasdi. Ko‘p hollarda sho‘ro mafkurasiga mos keladigan, o‘z adabiyotida alohida hodisaga aylanmagan asarlar falon adabiyotning namunasi sifatida tarjimaga tavsiya etilardi.

1953-yili Xalqaro tarjimonlar uyushmasi – FIT (Federation Internationale des Traducteurs) ning tashkil qilinishi tarjimon va tarjimashunoslar faoliyatining yanada ravnaq topishida muhim rol o‘ynadi. 1955-yildan uyushma organi “Babel” (“Bobil”) jurnali nashr etila boshlandi. Bu yillarda turli mamlakat olimlarining tarjima nazariyasi muammolariga bag‘ishlangan tadqiqotlari birin-ketin bosilib chiqdi. Ular orasida fransuz Jorj Munenning “Go‘zal, ammo bevafo”, ingliz Teodor Savorining “Tarjima san‘ati” kitoblari o‘sha davrda muhim ahamiyat kasb etdi. Ayniqsa, kanadalik tilshunoslar J.Vine va J.Darbelnening 1958 yilda nashr qilingan “Fransuz va ingliz tillarining qiyosiy stilistikasi. Tarjima tadorigida” monografiyasida tarjima nazariyasi qiyosiy tilshunoslik yo‘sinida talqin qilinib, mualliflar uni sof tilshunoslik izmidagi fandir, degan tezisni ilgari surdilar. Ular o‘z fikrlarini taniqli tilshunos olim Charl Balli ta‘limotiga yaqinlashtirib, “Tarjima ham ikki tilga mansub sistemadir, u asliyat va tarjima tilining o‘zaro yaqinlashuvi jarayonida yuzaga keladi. Bu jarayonda asliyat tili o‘z holatini o‘zgartirmaydi, tarjima tili esa mavjud sharoitga qarab o‘zgaradi”, degan fikrni ilgari surdilar.

Shuningdek, bu davrda ingliz shoirlari Robert Berns va Bayron asarlari, Shekspir sonetlari, Charlz Dikkens, Jonatan Svift, Teodor Drayzer, Jon Steynbek, Ernest Xeminguyey va boshqa adiblar asarlari o‘zbekchalashtirildi[9].

O'tgan asrning 60-yillarida N.Vladimirova, J.Sharipov, G'.Salomov, Yu.Po'latov, Q.Musaev, G.G'afurova, S.Salomova singari tarjimashunos olimlar tomonidan yaratilgan ilmiy tadqiqotlar O'zbekistonda ham tarjima nazariyasi borasida keng ko'lamda izlanishlar olib borilganidan dalolatdir. O'zbek tarjima maktabining taraqqiyoti O'zbekiston tarixida milliy uyg'onish va o'zlikni anglash, ma'rifatparvarlik sa'y-harakatlari bilan doimo bog'liq bo'lgan. Chunki tarjima turli xalqlar adabiyotlarining o'zaro aloqasi va bir-biriga ta'siri jarayonini tezlashtiradi. Ular orasida tarjima maktablari asoschilaridan professor G'.Salomovning tarjimaga doir bir qator risolalari hamda 1964-yilda "Fan" nashriyoti tomonidan "Til va tarjimon" nomli monografiyasi chop etildi. Bu ishlarda badiiy tarjima nazariyasi, kasbiy adabiyotshunoslik va tarjima, til, adabiyot va tarjima, tarjimon mahorati va tarjima san'ati, milliy kolorit va tarjima aniqligi, davr ruhi, uslub va tarjima borasida izchil nazariy fikrlar bayon etilgan, bir necha tilda yaratilgan adabiyotlar, tarjimalarni qiyoslab o'rganish asosida dolzarb ilmiy muammolar yechilgan. Tarjima asarlari tufayli kitobxonlar jahon adabiyoti durdonalaridan bahramand bo'lishi bilan birga tarjima tillarning rivojlanish sur'atini jadallashtiruvchi, lug'at boyligini oshiruvchi va takomillashtiruvchi vosita ham hisoblanadi. Shu boisdan ham, tarjima orqali o'zbek ma'rifatparvarlari har doim o'zbek kitobxonini dunyoning eng buyuk yutuqlari va jahon adabiyoti xazinasidan o'rin olgan o'lmas asarlari bilan tanishtirib borishgan. Bu davrda ingliz tilidan qilingan tarjimalarning kelib chiqishiga xalqni turli ilg'or va ma'rifatparvar g'oyalari bilan tanishtirish, dunyo adabiyotining eng mashhur asarlarini targ'ib qilish istagi ostidagi sa'yi harakatlarni ko'rish mumkin. Toshkent davlat universiteti (hozirgi O'zMU)ning filologiya va jurnalistika fakulteti huzurida tashkil etilgan Tarjima nazariyasi kafedrasini prof. G'.Salomov rahbarligida bu ishga bosh-qosh bo'ldi. Ayniqsa, olimning 1973-yilda nashr qilingan "Tarjima tarixi", "Tarjima nazariyasiga kirish", "Umumiy tarjima nazariyasi asoslari" o'quv dasturlari respublika oliy o'quv yurtlarida tarjima nazariyasi kursini o'qitishda asosiy dasturulamal bo'lib xizmat qildi.

NATIJA. XX asrning 80-yillariga kelganda, oradan o'tgan yarim asrlik davrdan so'ng ingliz tilidan bevosita o'zbek tiliga tarjima qilish 30-yillardagi an'anasi yana qaytadan tiklana boshlaydi.

Bu davrga kelib tarjima nazariyasining tilshunoslik yo'nalishi tamoyillari yanada takomillashti. 80-yillar davomida Kristofer Marlning "Sohibqiron Temur" fojeasi o'zbek tiliga tarjima qilindi. Aynan shu davrda ingliz va Amerika adabiyotining 30 ga yaqin yozuvchi va shoirlari asarlari o'zbek tiliga o'girildi. Mazkur tarjimalarning asosiy xususiyati shundaki, ular bevosita ingliz tilidan emas, balki rus tili vositasida tarjima qilingan. So'nggi yarim asr mobaynida bunday tarjima qilish an'anaga aylanib qolgan edi. Bu yillarda O'zbekistonda professor G'.Salomov (ToshDU) va professor J.Sharipov (O'zFA) rahbarligida shakllangan tarjimashunoslik maktabi olimlari tarjima nazariyasining umumfilologik muammolarini tadqiq qilish bilan mashg'ul bo'ldilar. G'.Salomov o'zining tarjima nazariyasi borasidagi izlanishlari natijasi o'laroq, 1982-yilda "Adabiy an'analar va badiiy tarjima muammolari" mavzusida doktorlik dissertatsiyasini muvaffaqiyatli himoya qildi. Tadqiqotda olim asosan tarjimada adekvatlikka erishish printsiplarini birinchilardan bo'lib, tahlil qilarkan, bu borada Shekspir asarlari tarjimasi misolida "tarjima-ta'sir-tarjima" tamoyilini keng ma'noda asoslab berdi[10]. Uning fikriga ko'ra, tarjima atamasi forscha "tarzabon" so'zining o'zgargan shaklidir. "Tarzabon" fors tilida "chiroyli so'zlovchi, notiq, tili burro kishi" degan ma'nolarni anglatadi. Asli arabcha bo'lgan ushbu so'z "tarjumon" shaklida bo'lib, undan "tarjimon", "tarjima" so'zlari hosil bo'lgan.

Bolgariyalik Anna Lilovanning asl nusxa matnining janr va shakl xususiyatlari tarjima mezonini belgilovchi asosiy omil hamdir, degan fikri to hozirga qadar o'z qimmatini saqlab kelmoqda. Bu davrda O'zbekistonda ham tarjima nazariyasi va adabiy aloqalar yo'nalishida bir qator ilmiy tadqiqotlar yaratildi. Ammo, o'zbek tarjimashunoslari G'arb olimlarining tarjima nazariyasi xususidagi bahs-munozaralarida ishtirok etolmadilar. Ta'bir joiz bo'lsa, bu davrga kelib o'zbek tarjimashunoslik ilmi bir qadar orqada qola boshladi. Taniqli tarjimashunos olim N.Qambarov buning ayrim sabablari haqida fikr bildirib, tarjima tahriri asoslari ishlab chiqilmaganligi va bunga mutlaqo e'tibor berilmayotgani, tarjima tahriri bo'yicha bironta ham qo'llanma yozilmaganligiga diqqatni qaratadi. Haqiqatan, hozirgi kunda chiqayotgan tarjima asarlarni o'qiganda o'ta g'aliz,

pala-partish tarjima qilingan tushunarsiz jummalarga duch kelish mumkin. Bu tarjimonlarning lingivistikani puxta o'rganmasdan tarjimaga kirishib ketayotgani natijasidir.

XULOSA. Tarjima jarayonida eng katta muammo madaniyatlar o'rtasidagi farqlarni ajratishdir. Muayyan madaniyatga mansub aholi biror narsaga o'z dunyoqarashidan kelib chiqib qaraydi.

Aynan mustaqillik yillarida o'zbek tarjima maktabida sifat o'zgarishlari amalga oshirildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Jahon adabiyotining eng sara namunalarini o'zbek tiliga hamda o'zbek adabiyoti durdonalarini chet tillarga tarjima qilish va nashr etish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari" to'g'risida 2018-yil 18-maydagi 376-son qarorining qabul qilinishi, ayni muddao bo'ldi va kitobxonlarda katta qiziqish uyg'otdi.

Tarjima sohasida faol ijodkor Sh.Munavvarov fransuz tili va adabiyoti ilmini mukammal egallagan tarjimon sifatida dastavval Fransua Moriakning "Ilonlar changalida", Monteskening "Fors nomalari" (hamkorlikda) romanlarini, Le Klezioning "Monde va boshqa hikoyalar"ini o'zbek tiliga bevosita o'g'irgan bo'lsa, keyingi yillarda taniqli adib E.A'zamning "Shovqin" romani va bir qator hikoyalarini o'zbek tilidan fransuz tiliga tarjima qilib, Yevropaga tanitdi. Shuningdek, ist'edodli tarjimon O.Ostonov ham so'nggi yillarda o'zbek adabiyoti namunalaridan G'afur G'ulomning "Shum bola", O'tkir Hoshimovning "Dunyoning ishlari" asarlarini, Abdulla Qahhor hikoyalarini nemis tiliga tarjima qildi. Bu tarjimalar ham nemis o'quvchilari tomonidan iliq kutib olindi. Jahon adabiyotidan o'zbek tiliga, o'zbek adabiyotidan xorijiy tillarga tarjima qilish borasida boy tajriba to'plangan bo'lib, navbatdagi muhim vazifa – o'zbek adabiyotining sara asarlarini chet tillarga, jahon adabiyoti namunalarini o'zbek tiliga tarjima qiladigan malakali tarjimonlarni tayyorlash, tarjima asarlarini targ'ib qilishdan iborat[11].

Dunyo adabiyotini bevosita tarjima qilish an'analari kuchaytirildi. Hozirgi kundagi o'zbek tarjima milliy maktabi an'anasining xususiyatlari shundaki, rus tili orqali dunyo adabiyoti namunalari va badiiy asarlarini tarjima qilish barobarida, avvalo,

barcha xorijiy tillardan, jumladan, ingliz tilidan bevosita o'zbek tiliga tarjima qilish an'anasining boshlanganligi, shuningdek, badiiy adabiyot bilan birgalikda dunyo miqyosida ko'zga ko'ringan hamda jahonda kitobxonlar tomonidan e'tiborga loyiq bo'lgan, ijtimoiy-siyosiy, tarixiy, falsafiy, ilmiy-texnik va tabiiy fanlar bo'yicha maxsus adabiyotlar, shu jumladan, kino materiallarini o'zbek tiliga tarjima qilish faoliyati rivojlanib borayotganligidir[12].

Mustaqillik davridagi sharq tillaridan bevosita tarjima qilish amaliyoti yil sayin kengayib bormoqda. Bevosita tarjima, asosan, Sharqshunoslik institutida o'qigan mutaxassislar tomonidan amalga oshirilib kelindi. 2020-yildan Sharqshunoslik universitetiga aylantirilgan mazkur dargoh zimmasiga kelgusida Sharq mamlakatlarining tillari, tarixi, madaniyati, tarjimashunoslik, Sharq tillari bo'yicha sinxron tarjimonlarni yetishtirish, shuningdek, turizm va gid hamrohligi sohalarida zamonaviy bilimlarni mukammal egallagan, mehnat bozori uchun raqobatbardosh bo'lgan kadrlarni tayyorlashdan iborat vazifalarni amalga oshirish topshiriqlari berildi[13].

Tarjima jarayonida so'zni to'g'ri tanlash, ma'no va mazmunni to'liq berish, tarjima muammolari va qiyinchiliklarini oson yengish imkoniyatini, natijada tarjima sifatining yuqori bo'lishini ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov SH. Tarjima–jahonni tanish va tanitish vositasi //Filologiya masalalari, 2011, 3-son. – B.54.
2. Rahimov G'. Tarjima nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2016, –B.6-7.
3. Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ'ib qilish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 21-son, 389-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 06.04.2018 y., 06/18/5399/1018-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti nashrlari (1991-2018). Tuzuvchi va nashrga tayyorlovchi S.Karimova.–Toshkent: Fan, 2018. – 326 b.
5. Abulg'oziy. Shajarai Turk./ Nashrga tayyorlovchilar: Q.Munirov, Q.Mahmudov; mas'ul muharrir va so'z boshi muallifi: B.Ahmedov.–

Toshkent: CHO'lon, 1992. – 192 b.; Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi. Ajoib al-maqdur fi tarixi Taymur. (Temur tarixida taqdir ajoyibotlari). I kitob./ So'z boshi, arab tilidan tarjima va izohlar muallifi: U.Uvatov; mas'ul muharrir: A.O'rinboyev.–Toshkent: Mehnat, 1992. – 328 b.; Sharafuddin Ali Yazdiy. Zafarnoma./ Terma tarjima O.Bo'riyevniki.–Toshkent: Sharq yulduzi, 1992. – 160 b.; Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri./ Tuzuvchi M.Mahmudov; mas'ul muharrir: M.Xayrullaev.–Toshkent: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993. – 224 b.; Narshaxiy. Buxoro tarixi./ Tarjimon A.Rasulov; muharrir: A.O'rinboyev.–Toshkent: Sharq bayozi, 1993. – 126 b.; Mirzo Ulug'bek. To'rt ulus tarixi./ Fors tilidan B.Ahmedov, N.Norqulov va M.Hasaniylar tarjimasi; B.Ahmedovning kirish so'zi, izohlari va tahriri ostida.–Toshkent:Cho'lon, 1994.–352 b.; Temur tuzuklari./ Forschadan Alixonto'ra Sog'uniiy va H.Karomatov tarjimasi; so'zboshi va izohlar, umumiy tahrir B.Ahmedovniki; ingliz tiliga M.Devi tarjimasi; fransuz tiliga L.Langle tarjimasi.–Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1996. – 344 b.; Gulbadanbegim Bobur Mirzo qizi. Humoyunnoma. Zahiriddin Muhammad Boburning o'g'li – Humoyun podshohning ahvoli /Fors tilidan S.Azimjonov tarjimasi; mas'ul muharrir: A.Qayumov.–Toshkent: Ma'naviyat, 1998. – 104 b.; Hofiz Tanish Buxoriy. Abdullanoma. / Fors tilidan S.Mirzaev tarjimasi; ilmiy muharrir, nashrga tayyorlovchi, so'zboshi va izohlar muallifi B.Ahmedov.–Toshkent: Sharq, 1999. – 414 b.; Abdulrazzoq Samarqandiy. Matlai Sa'dayn va majmai bahrayn. 1405-1429 yillar voqealari. /Fors tilidan tarjima, so'zboshi va izohlar muallifi

A.O'rinboyev.–Toshkent: O'zbekiston, 2008. I jild.– 631 b.; II jild 831b.; Abu Ali ibn Sino. Tib qonunlari, I jild. /Uchinchi nashrni tayyorlovchilar: M.Hasaniy, S.Karimova.–Toshkent: Muharrir, 2013.– 688 b.; Al-Hakim at-Termiziy. Inson odobi. /Arab tilidan ilmiy izohli tarjima va ko'rsatkichlar muallifi: K.Rahimov. –Toshkent: Navro'z, 2015.– 160 b.

6. Umarov E. “Badoiy al-lug‘at”i “Sanglox” как лексикографические памятники и источники староузбекского языка (XV-XVIII вв.) Автореф.дисс. ... докт.фил.наук. – Ташкент, 1989. – С.46.

7. Xolbekov M. Tarjima nazariyasi fan sifatida. SAVIYA.UZ.[file:///C:/Users/fpb/Downloads/18:36/18.01.2019 24681.kun.uz /Lifestyle](file:///C:/Users/fpb/Downloads/18:36/18.01.2019%2024681.kun.uz/Lifestyle)

8. Rahimova Sh. O'zbek tarjimashunoslik maktabining ba'zi o'ziga xos xususiyatlari//Filologiya masalalari, 2017, 1-son. – B. 99.

9. Bakaeva M. Angliya, AQSH adabiyotidan o'zbek tiliga she'riy tarjima va qiyosiy she'rshunoslik muammolari. Toshkent: IYAL, 2004. – B.33.

10. A.Abduazizov, M.Xolbekov. Atoqli tarjima nazariyotchisi// O'zbekiston adabiyoti va san'ati, 2012,14 dekabr.

11. <http://samxorfil.uz/maqola/tarjima-adabiyotining-targibi-va-malakali-tarjimonlarni-tayyorlashning-dolzarb-masalalari>

12. Dolimov Sh. Tarjima san'ati va muammolari. – Toshkent, 2009. – B.76.

13 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 16-apreldagi “Sharqshunoslik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatni oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4680-son qarori/<https://lex.uz/docs/4791086>

